

TA'LIM MUHITIDA MA'NAVY TARBIYANING MUHIM ASOSLARI

Hamroyev B.SH

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti.

tel: 97-317-25-25 e-mail: b.hamroyev@atmu.uz

Annotatsiya: Ta'lim muassasalari yosh avlodning nafaqat bilim, balki ma'naviyat va vatanparvarlik ruhida shakllanishiga xizmat qilishi zarur. Ushbu maqola ta'lim muhitida ma'naviy tarbiyaning muhim asoslarini yoritadi. Maqolada dars jarayonlari, vatanparvarlikni oshirish, ta'lim va tarbiyada birlik, shuningdek, ta'lim va jamiyat o'rtasidagi hamkorlikka alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Ma'naviy tarbiya, ta'lim muhiti, ma'naviyat, vatanparvarlik, dars jarayonlari, axloqiy qadriyatlar, milliy qadriyatlar, o'qituvchilar, oila va ta'lim, otalar bilan hamkorlik, shaxsiy na'muna, tarbiyaviy ishlar, jamiyat va ma'naviyat, sog'lom muhit, adabiyot va tarix, san'at va madaniyat, yosh avlod.

Dars jarayonlari orqali ma'naviyatni rivojlantirish:

Adabiyot va tarix - Milliy adabiyot va tarix darslari yoshlarimizning o'z xalqiga nisbatan g'urur va iftixor tuyg'usini shakllantirishda, ularning ma'naviy dunyoqarashini kengaytirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu darslar orqali yosh avlodga milliy qahramonlar, tarixiy voqealar va milliy qadriyatlar singdirilib, ularning o'z vataniga bo'lgan muhabbatini kuchaytirish, milliy g'ururini oshirish maqsad qilinadi. Bu esa ularning vatanparvar, ma'naviyatli va komil inson bo'lib shakllanishiga katta hissa qo'shadi.

San'at va Madaniyat - San'at va madaniyat darslari orqali milliy madaniyatimiz va san'atimizning boy merosini o'rgatish yoshlarni ma'naviy jihatdan boyitadi. Bu darslarda milliy musiqa, raqs, tasviriy san'at, amaliy san'at va teatr kabi turli san'at turlari bilan tanishtirib, yoshlar o'z milliy san'ati va madaniyatiga nisbatan hurmat va qiziqishni rivojlantiradi. Shu orqali ular milliy qadriyatlarini chuqur anglab, ularning ma'naviy dunyoqarashi kengayadi va milliy g'urur hissini shakllantiradi.

Bu darslar talabalarning ma'naviy barkamol shaxslar bo'lib yetishishga yordam beradi.

Vatanparvarlikni mustahkamlash:

Oliy ta'lim tadbirlarida vatanparvarlik - Mustaqillik kuni, Vatan himoyachilari kuni, Navro'z va boshqa milliy bayramlarni keng nishonlash yosh avlodga milliy g'urur va iftixor tuyg'usini singdiradi. Milliy tariximizdagi muhim voqealar va sanalarni nishonlash orqali yoshlar o'z tarixini biladi, milliy qahramonlarimizning jasoratidan ilhomlanadi. Tadbirlar uchun maxsus qo'shiqlar, she'rlar va chiqishlarni

tayyorlashda ishtirok etish yoshlarni ushbu bayram va tadbirlarga chuqur tayyorlaydi va ularning Vatanga bo‘lgan mehrini oshiradi.

Oliy ta’lim auditoriyalarida vatanparvarlik - O‘quvchilarga vatan haqida ma’ruzalar o‘qish, tarixiy voqealar va qahramonlar haqida hikoyalar aytib berish orqali vatanga muhabbat tuyg‘usini shakllantirish. Yoshlar o‘rtasida vatanparvarlik mavzusida seminarlar o‘tkazish, milliy qahramonlar va tarix haqida ma’lumot berish orqali yoshlarda milliy qadriyatlarni oshirish. Vatanparvarlikni kuchaytirish maqsadida yoshlarni ko‘ngilli tadbirlarga jalb qilish, ularni mahalliy jamoatchilikda faol ishtirok etishlariga ko‘maklashish.

Talabalar ma’naviy tarbiyasida vatanparvarlikni o‘rni - Yoshlarga Vatanini sevis, Vatan manfaatlarini himoya qilish, unga sadoqatli bo‘lish kabi qadriyatlarni singdirish orqali vatanparvarlik ruhini oshirish mumkin. Har bir yosh fuqaroning mamlakat oldidagi shaxsiy mas’uliyati va javobgarligini oshirish uchun ularda ijtimoiy mas’uliyat tuyg‘usini shakllantirish zarur.

Oliy ta’lim muassasasidagi muhit:

Ta’lim muassasalaridagi ijobiy muhit yoshlarda komil inson sifatida shakllanishga xizmat qiladi. O‘qituvchilarning o‘z ishiga sadoqati, o‘quvchilarga hurmat va mehr-muhabbat bilan munosabatda bo‘lishi yoshlar uchun muhim axloqiy namuna bo‘lib xizmat qiladi. Muassasa ichida hurmat, samimiyat va ijobiy munosabatlarning mavjudligi yoshlarning o‘zaro munosabatlarini ham ijobiy tomonga o‘zgartiradi. Ta’lim muassasasida milliy va ma’naviy qadriyatlarga e’tibor qaratilishi, ularga hurmat va sadoqat yoshlarda bu qadriyatlarga nisbatan qiziqish va mehrni oshiradi. O‘qituvchilar faqat dars berish bilan cheklanmasdan, o‘zlari ham yoshlar uchun axloqiy va ma’naviy namuna bo‘lishlari kerak. O‘qituvchilarning xulq-atvori, kiyinish madaniyati, boshqalar bilan muomala qilishdagi odobi va tozaligi o‘quvchilarda axloqiy namuna sifatida qabul qilinadi. O‘qituvchilarning Vatanga muhabbat, milliy qadriyatlar va insonparvarlikka sodiqligi yosh avlodda ham bu tuyg‘ularni kuchaytiradi. Har bir o‘qituvchi o‘quvchilarga mehribonlik va g‘amxo‘rlik bilan munosabatda bo‘lishi, ularning muammolariga yechim topishda ko‘maklashishi zarur.

Tarbiya va jamiyat:

Ta’lim muassasalari ota-onalar bilan yaqindan hamkorlik qilib, yoshlarning shaxsiy va ma’naviy rivojlanishida birgalikda ishlashlari kerak. Oliy ta’lim dargohlarida ota-onalar kengashlari tashkil etib, ta’lim jarayonida ota-onalarning ishtirokini oshirish va ularning fikr-mulohazalarini inobatga olish. Ta’lim muassasalarida ota-onalar bilan muntazam uchrashuvlar, seminarlar va ma’naviyatga oid tadbirlar o‘tkazish. Ma’naviyat va axloqiy qadriyatlarga oid dars va tadbirlarda ota-onalarni jalb qilish orqali ularning bolalar bilan birgalikda ishtirokini ta’minlash. Ota-

onalar uchun ma'naviy tarbiya va bolalar psixologiyasi bo'yicha maxsus tavsiyalar, broshyuralar va qo'llanmalar taqdim etish.

Jamiyatdagi ijtimoiy va tarbiyaviy ishlar, jumladan, sport va san'at tadbirlari, ko'ngillilik harakatlari yoshlarda ijtimoiy mas'uliyat va ma'naviyatni mustahkamlaydi. Yoshlarni sport tadbirlariga jalb qilish orqali ularning jamoaviylik tuyg'usi va sog'lom hayot tarziga bo'lgan qiziqishini oshirish. Teatr, ko'rgazma, konsert va boshqa madaniy tadbirlar orqali yoshlarning san'at va madaniyatga qiziqishini oshirish va ularning ma'naviy dunyoqarashini kengaytirish. Ko'ngilli tadbirlarga, jumladan, ijtimoiy yordam ko'rsatish, ekologik harakatlar va boshqa turdagi xayriya ishlariga yoshlarni jalb qilish orqali ularda ijtimoiy mas'uliyat va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish. Mahalla va boshqa jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikda yoshlarni jamiyat hayotiga jalb qilish, ularni jamoatchilik tadbirlarida faol qatnashishga rag'batlantirish.

Foydalanilgan adabiyotlar.

Internet manbalari.

- 1) <https://president.uz/oz/lists/view/6941>
- 2) <https://lex.uz/ru/docs/-5344692>
- 3) <https://cyberleninka.ru/article/n/o-quvchilarni-ma-naviy-axloqiy-tarbiyalashda-interfaol-metodlardan-foydalanish>
- 4) <https://cyberleninka.ru/article/n/o-quvchilarni-ma-naviy-axloqiy-tarbiyalashning-mazmuni>